

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg.

N° 11

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:-
1/2 " " 100:-

I Sverige:
Helt år . . . Kr. 4:-
1/2 " . . . " 2:-

I Finland:
Helt år Fmk. 30:-
1/2 " " 15:-

Utkommer
alla onsdagar

Utgivare:
Svenska Folkförbundet
Redaktör: N. Blees
Riddaregat. 9, Reval.

Annonspris:

2 mark per mm.

I Sverige:
5 öre per mm.

I Finland:
30 penni per mm.
För annons, som införes
10 eller flere ggr
räknas 20% rabatt.

19 mars

1924

Skall det bli möjligt för estlandssvenskarna att få ett eget allmänt läroverk?

Vid en mindre klok person, som i öppen båt skulle våga sig ut på vida havet där bränningarna ryta och där farliga undervattensgrund hota farkosten med undergång, likna säkert de flesta läsare den person, som till „Kustbon“ vågade sända artikeln om ett allmänt läroverk för eslandssvenskarna.

Att framkomma med sådana tankar skulle nog passa vilken som helst folkminoritet i Estland men ej utfattiga svenskar. Inrättandet av ett gymnasium skulle sluka kolossala summor och dessutom skulle det fordras många någorlunda välbärgade föräldrar som kunde skicka sina barn i en sådan skola. För att få bärkraft åt en sådan behövs det redan en stor dosis god vilja och energi.

Alla andra minoritetsfolk i E.: tyskar, ryssar o. judar ha fått frågan om ett allmänt läroverk för sig tillfredsställande löst. Svenskarna våga knappast framkomma med en sådan tanke till diskussion. Nyligen invigdes judarnas nya läroverksbyggnad i Reval.

Huset lär motsvara alla de fordringar, man nuförtiden sätter på ett sådant. Om jag minns rätt, var det 13 klassrum. Hela den storslagna byggnaden är så gott som uteslutande byggd på enstaka offervilliga judars bidrag.

Visserligen äro judarna mycket rika, men deras antal i E. torde knappt uppnå svenskarnas. Mänskligt tänkt borde ju vi vara likställda med dem i fråga om rättigheten till erhållande av skolbildning. Jag tror även, att det skall finnas mera rika svenskar i världen än t. ex. judarna haft att vädja till. Ofta läser man i tidningarna om ofantliga donationer som lämnats för ernäendet av vissa mål, som enligt min synpunkt stå efter det som skulle vinnas genom ett läroverk härute.

Om en lämplig byggnadstomt, byggnadsmaterialier till nedsatt pris jämte statslån skulle erhållas, så skulle det ju icke fordras någon orimlig summa pengar för att få skolan i gång.

De flesta tro, att vi ej kunna såsom t. ex. judarna få tillräckligt stort antal elever för denna skola. Denna fråga är synnerligen svår att besvara, men nog skall svaret även här bliva ja.

Rätt så många av våra svenskar ha sina söner och t. o. m. döttrar i estniska läroverk i Hapsal o. Reval och de flesta av dessa äro landbrukare. Inte skulle det vara omöjligt, att varje lantman skulle sätta åtminstone ett barn i gymnasiet. Då skulle det bli elever övernog.

Till sist om lärokrafterna. Även denna fråga kommer att bereda ledsamheter. Då det blott kan bli tal om undervisning med två klasskomplexer samtidigt, är nog inte mängden hägad för ett så påkostande arbete. Man skulle ju också kunna ordna elevinskrivningen vid skolan med ett års mellanrum. Då skulle det ej fordras mer än 3—4 kompetenta lärare eller lärarinnor, som av staten skulle få en någolunda tillfredsställande lön och då skulle ju även denna knut vara lösbar.

En lärare.

Professor Kjellin lämnar Estland.

Såsom vi förut redan en gång omnämnt i Kustbon, kommer professor Helge Kjellin att lämna Dorpat och återvända till Sverige.

Estlandsvenskarnas historia

av Jakob Brees är titeln på en nyhet, utkommen på Norstedt & Söners Förlag. Boken visar i korta drag de svårigheter, den lilla urgamla folkspillran där borta i Estland haft att utstå i kampen för bevarandet av den gamla svenska friheten, fädernetorvan, som gått i arv sedan gränad forntid, och det heliga arvet i det svenska språket, seder och bruk. Priset på boken är 2 kr. 25 öre.

Det historisk-filosofiska fakultetet vid universitetet i Dorpat hotas därför med en mycket kännbar förlust. Konsthistorikern prof. Kjellin har genom sina kyrkundersökningar i Estland förstått att göra konsthistorien populär och till en mycket omtyckt vetenskap. Prof. K. är allmänt omtyckt och uppskattad här. Han intresserar sig också varmt för estlandsvenskarnas kulturkamp. Icke minst bland svenskarna kommer prof. K. därför att saknas.

Verksamheten i Dorpat.

Lördagen den 8 mars hade svenskarna en trevlig kväll i Dorpat i därvarande Svenska klubb. Professor Helge Kjellin höll föredrag över „Svenska bygder i Estland förr och nu.“ Dessutom var det sång och deklamation, té och gemytlighet. Ett stort antal av lektor Forsells estniska och tyska elever voro närvarande. Det är rätt många ester, som läsa svenska nu, ty i juni ämnar en estnisk studentsångkör sig över till Sverige.

Upprop.

Sveriges Allmänna Lantbruks-sällskap bereder under instundande sommar tillfälle för unga estlandssvenska bönder och bond-söner att i Sverige i egenskap

av lärlingar bedriva jordbruksstudier. Sällskapet har till sitt förfogande ett större antal lärlingsgårdar i olika delar av landet, på vilka elever mottagas under en tid av minst ett halvt år från d. 1 april. Lönen, som medgives lärling, är fritt vivre och 20 à 25 kr. pr. månad. För förmedlingsarbetet betalas av anställnings-sökande liksom av anställaren kr. 5.

De estlandssvenskar, som nu önska utnyttja detta synnerlingen gynsamma tillfälle att lära känna svenskt jordbruk (praktiskt arbete) och svenska förhållanden, torde snarast möjligt hänvända sig till Sveriges Allmänna Lantbrukssällskap, Klara Östra Kyrkogatan 12, Stockholm.

Anmälan kräver rask behandling för att lärlingarna skola kunna vara på ort och ställe d. 1 april eller vid vårbrukets början. Anmälan skall bifogas av tydlig adress o. 500 estimark.

Unga estlandssvenskar med vaken håg och öppet sinne för sin hembygds framtid och sin stams höjande till moget och kraftigt samhällsliv böra ej lämna detta tillfälle obeaktat. Den månatliga lönen är ju så pass god (2.000 à 2.500 estimark), att den ej blott räcker till resorna utan även bör kunna ge möjlighet till en liten sparpennig.

Ansökan skall vara styrkt av rekommendation från kommunal förtroendeman, som också lämnar uppgift om sökandens hälso-tillstånd. I övrigt hänvisas till bifogade prospekt.

Å Sveriges Allmänna Lantbrukssällskaps vägnar

Erik Petzäll.

PROSPEKT

för

Sveriges allm. landtbrukssällskaps
lärlingsgårdar.

Lärlingsgårdarna vilja under kortare tid lämna uteslutande praktisk utbildning, särskilt för

dem, som icke äga den kompetens, som erfordras för inträde vid Sällskapets elevgårdar. Lärlingsgårdarna kunna med fördel besökas av dem, som efter avslutad kurs vid lantman- och folkhögskolorna under sommaren önska erhålla jordbrukspraktik.

Den praktiska utbildningen.

Den praktiska utbildningen skola eleverna inhämta genom att deltaga i alla vid egendomen förekommande arbeten.

Samtliga elever böra föra dagbok, vari för varje dag antecknas, vilka arbeten som utföras på egendomen samt andra fakta, som de kunna ha gagn av vid sin framtida verksamhet som praktiska jordbrukare.

Driftsledaren sörjer för, att eleverna få nödiga instruktioner för arbetenas rätta utförande samt förklaring om, varför de utföras. Eleverna få upplysning om driftens organisation och planläggning, så att de lära sig att förstå egendomens skötsel i dess helhet och ej blott de enskilda detaljer, som de vid olika tillfällen syssla med.

Förmåner.*)

Elev erhåller, under den tid han vistas på gården och gör fullgott arbete,

a) fri bostad försedd med nödiga möbler och sängkläder, dock utan sänglinne och handdukar, men med städning och rengöring:

b) nödigt värme och lyse;

c) husmanskost.

Elev, som före anställningen vid lärlingsgården haft minst ett års praktik och som visar sig kunna utföra ett fullgott arbete, erhåller därjämte i lön 20 kr. mån. för tiden 1 april—30 sept. och 10 kr. pr. mån. för tiden 1 okt.—31 mars.

Tvätt för eget behov samt rengöring av kläder och skodon skola eleverna själva ombestyra.

*) För estlandssvenskarna kunna eventuellt något större förmåner beredas på grund av den långa resan.

Förmedlaren anmärkning.

Redakt. anm.: S. O. V. kunde hjälpa till med att skaffa gemensamt pass, om anmälningarna, först insändas till föreningen. Det bleve billigast.

Från pesttiden 1710.

Åren 1710 och 1711 härjade en förfärlig pest i Estland. Pesten härjade våldsamt i de svenska bygderna. Inom Nuckö socken, där redan år 1697 över 500 människor dött i en svår hungersnöd, skördades icke mindre än 1291 personer av pesten. I byn Höbring t. ex. utdog hela befolkningen, blott en gosse blev kvar, och i Gambyn överlevde endast en flicka den förfärliga landsplågan. Den kvarblivna gossen i Höbring och flickan i Gambyn gifte sig och av dem härstamma de nuvarande Höbring- och Gambysborna. — Det berättas, att hela vägen från Höbring till Roslep kapell, cirka 5 verst, var full av likvagnar från den ena till den andra. Ett brudpar i Bergsby kunde icke föras till kapellet. Man var tvungen att begrava liken i en sandhög i byn.

Eibofolke.

Nargö skola.

Den 17 dennes har regeringen på förslag av jordbruksministern beslutat överlämna till Nargö kommun deras gamla skolhus utan ersättning. Beslutet att sälja huset till kommunen för 60.000 mk. har alltså nu ändrats.

Vårskrock.

Går åska medan isarne ligga kvar om våren, komma många oäkta barn att födas under året.

Den första vitsippan man ser på våren, skall man äta upp, så får man en glad sommar.

Den som i ett större sällskap hittar den första blåsippan på våren, blir först gift.

Vid första majregn skall man låta det regna i håret, så blir det rikt och vackert.

När solen skiner och regn faller samtidigt, kärna trollen smör.

Regeringskrisen.

Ställningen är för ögonblicket mycket allvarlig. Sedan regeringen avgick fick förre premiärministern K. Päts ånyo i uppdrag att bilda ministär men efter ett par dagars rådplägning med partien meddelade K. Päts, att han icke kan åtaga sig uppdraget och att jordbrukarpartiet helt och hållet träder tillbaka och icke alls ämnar gå med i den nya regeringen. Därefter gav talmanen utrikesminister Dr. F. Akel i uppdrag att bilda regering. Det kristliga folkpartiet hade visserligen tidigare låtit veta, att det, i fall jordbrukarna utebli, icke heller kommer att gå med i regeringen, men i skrivande stund har det meddelats, att Dr. Akel förklarat sig villig bilda ministär. De kristliga ha gått med nu utan jordbrukarpartiet. Under de närmaste dagarna blir det nog klart, huruvida Dr. Akel lyckas eller icke.

Stadsvalen i Reval.

Sombekant, protesterade inrikesministeriet mot Revals sista stadsval och hade man därför utlyst nya val till den 5 och 6 april, men nu har riksrätten trots protesten förklarat valen lagliga och blir det alltså icke nyval den 5 och 6 april. Bland de på grund av de nu stadfästa valen utsedda rådmännen finns också en svensk, nämligen Ludvig Luther, som invaldes på det kristliga folkpartiets lista.

Affärsmän, husbönder och alla andra, som önska sälja eller köpa något eller behöva tjänstefolk m. m. böra därom

annonsera

i Kustbon.

Även händelser sådana som dödsfall och föreningsmöten offentliggöras bäst genom annonsering i Kustbon.

Utlandet.

Frågan om tyska riksdagens upplösning har kommit i nytt läge. Först syntes det alldeles klart, att upplösningen skulle förestå, men så ägde en omkastning rum, som ställde frågan på framtiden.

Riksbankspresidenten Schacht återkom nämligen från Paris, där han legat i underhandlingar med skadeståndskommissionen om inrättandet av en guldkreditbank. Som han vid sin återkomst meddelade, att några hinder för en dylik bank icke förelågo, anser regeringen, att det är nödvändigt att dämpa stridsvågorna i riksdagen och i stället i möjligaste mån inrikta alla krafter på att så snart som möjligt söka åstadkomma guldkreditbanken, så att det äntligen bleve någon reda i valutaförhållandena. Upplösningedekretet torde därför icke vara att vänta förrän denna vecka. Beträffande nyvalen råda ännu stridigheter, och frågan härom har ytterligare fjärmats, sedan det kanske blivit nödvändigt att framflytta de franska valen.

Sedan detta skrivits har dock riksdagen redan upplösts.

I Irland har myteri ägt rum inom irländska fristatens trupper, vilket resulterat i blodiga sammanstötningar mellan myterister och de lojala trupperna. Man anser, att den förestående reorganisation, som planerades inom fristatens trupper och varigenom nyrekryteringen av såväl officerare som manskap skulle ägt rum, föranlett myteristerna till den blodiga kuppen.

Venzelos har lämnat Athen, ty han har tröttnat på den grekiska politiken.

Enligt telegram från Athen har Venzelos avrest därifrån till Paris.

Han har sänt de grekiska tidningarna en skrivelse, vari han ger uttryck åt sin besvikelse över att han icke sett sig i stånd att på ett varsamt sätt tjäna sitt grekiska fädernesland.

Spanska sjukan grasserar i Köpenhamn där under den gångna veckan. 2,600 fall anmälades, varav 6 med dödlig utgång.

Faraograven i Luxor öppnades åter d. 6 dennes i närvaro av 200 personer, som den egyptiska regeringen injudit för att beskåda den inne i sarkofagen förvarade gyllene kistan.

Penningkurser.

Revals börs

15 mars 1924.

	köpare	säljare
1 dollar . . .	— 378 ¹ / ₂	379 ¹ / ₂
1 pund . . .	— 1.618	1.625
1 bilj. Rmk. . .	— —	94
100 Fmk. . .	— 942	952
100 sv. kr. . .	— 9.900	10.000
1 guldrubel . .	— 188	—

Torgpris i Reval.

15 mars.

Fläsk	40—	50	mk.	skålp.
" (i parti)	35—	37	"	"
Kalkkött	—	22	"	"
Färkött	25—	26	"	"
Boskapskött . .	750—	900	"	pudet
Smör i byttor	—	100	"	skålp.
" prässat	115—	130	"	"
Ägg	20—	21	"	paret.
Potatis	135—	150	"	tsetverik.
Sik, salt	45—	80	"	skålp.
" rökt	—	80	"	"
Gädda	20—	25	"	"
Rökt ål	80—	140	"	"
Björkved	900—	1100	"	lasset.
Blandved	650—	900	"	"

Kyrkliga meddelanden.

Svenska St. Mikaelskyrkan. Söndagen den 23 mars predikan ¹/₂ 11, barn gudstjänst vanlig tid.

Lördagen den 29 mars kl. 8 e. m.
anordnar S. O. V.

svensk fest

å Dom-Skolgatan 17 (på Domen bredvid Domkyrkan).

Omväxlande program

under vänlig medverkan av

operasångaren A. Arder.

Biljetter erhållas å Riddaregat. 3 måndagar och torsdagar kl. 6—8.

Festbestyrelsen.

Sökes

duktig äldre tjänarinna,

som kan sköta ett 6 mån. gammalt barn och ett mindre hushåll.

Svar genast till M. Gottkampf,

Vendensgat. 15, HAPSAL.

Kustbons

4 första årgångar samt „Kalender för svenskarne i Estland“, årgångarne 1—3, 7—9, 15, 19, 20, ävenså andra tryckta skrifter rörande Estlandssvenskarne önskas köpa.

Professor Helge Kjellin

Veski tän. 20, TARTU.

S. O. V:s Rickholtzavdelning
anordnar

allmänt möte

i Höbring skolhus onsdagen den 26 mars kl. 5 e. m.

Föredrag „Vilka krav ställas på oss som svenskar“ av konsul. E. Green.

Deklamation.

Kaffeservering.

Alla välkomna!